

KLEURENBLIND OPVOEDEN

DIVERSITEIT IN DE KINDEROPVANG

Met zo divers mogelijk opvoeden kun je niet jong genoeg beginnen. Baby's van 9 maanden kunnen immers al verschillende huidskleuren herkennen. Maryse Nijhof, Ileen Purperhart en Eugenie Suer geven hun visie over het belang van diversiteit in de kinderopvang.

TEKST **WEIJA STEFFENS** BEELD **ADOBESTOCK**

Toegeven, het is nu nog niet zo best gesteld met diversiteit in de kinderopvang. Je lost het niet op met een donkere pop in de poppenhoek. Het vraagt om veel meer dan dat, weet Maryse Nijhof, beleidsmedewerker Branchevereniging Maatschappelijke Kinderopvang (BMK). 'Het draait allemaal om bewustwording en gedragsverandering. Het lijkt erop dat mensen vaak een blinde vlek hebben voor de meer subtiele vormen van

racisme. Denk aan de inhoud van bepaalde kinderliedjes. Je moet racisme eerst herkennen voor je het kan bestrijden.' Tijdens een online sessie sprak Maryse samen met collega's, leden van de BMK en deskundigen over de stappen die de kinderopvang op dit gebied kan nemen. 'Begin bij je eigen team, ga met elkaar in gesprek. Waar liggen je wortels? Welke normen en waarden heb je van je ouders meegekregen? Hoe denk jij over Black

Lives Matter? Door hierover met elkaar te praten, merk je hoe je van elkaar verschilt.'

WEES NIEUWSGIERIG

Diversiteit behelst trouwens veel meer dan alleen maar huidskleur of cultuur, meent Maryse. Volgens haar moeten we niet spreken over diversiteit, maar over inclusiviteit. Iedereen is anders en iedereen hoort erbij, ongeacht huidskleur, afkomst, religie, beperking of seksuele voor-

‘Mensen hebben vaak een blinde vlek voor de meer subtiele vormen van racisme’

keur. ‘Die boodschap wil je kinderen van jongs af aan meegeven. Zo leren kinderen elkaar te zien zoals ze zijn. Het zorgt voor onderlinge verbondenheid en saamhorigheid. Door kinderen te leren dat we elkaars verschillen accepteren en elkaar gelijkwaardig benaderen. Dat betekent dat we meer moeten weten over elkaar. Hoe? Heel simpel: door vragen te stellen, oprecht geïnteresseerd zijn in elkaar. Praat met elkaar over verschillen, op een leuke en luch-

meenemen uit zijn of haar cultuur. Door van jongs af aan open te staan voor anderen leven verruimen kinderen hun blik. Zo ontstaat er een generatie die niemand meer als buitenstaander ziet. Dit moet een *way of life* worden, het nieuwe normaal.’

KINDEREN VERRIJKEN

‘Het gaat erom dat ieder kind zich op de groep thuis voelt. Het moet zich kunnen identificeren’, vindt Hestia Kinderopvang-directeur Ileen Purperhart, zelf van Suri-naamse afkomst. ‘Dat betekent dat je je moet verplaatsen in het kind. Leer het gezin van het kind kennen, verdiep je in belangrijke gewoonten en rituelen die horen bij het gezin. Door dit een plek te geven in de kinderopvang, zorg je ervoor dat ieder kind zich gezien voelt. Ook moet je je heel bewust zijn van wat je kinderen meegeeft: welke verhalen vertel je, welke beelden laat je zien en welke woorden gebruik je? Dus vertel ook eens verhalen over zwarte helden, lees verhalen voor waarin een Afrikaans of Chinees kindje

avonturen beleeft – en dan niet uit een boek dat gaat over Afrika of China. Vertel die verhalen juist ook aan witte kinderen, zeker in dorpen waar overwegend witte kinderen op de opvang zitten. Daar verrijk je ze voor hun verdere leven mee. Dat is wat je moet willen.’

ONDERLINGE VERSCHILLEN

Daarom is diversiteit binnen je team ook goud waard, meent Ileen. ‘In cultuur, ras, gender, leeftijd. Alleen mensen die van elkaar verschillen kunnen hun eigen en elkaars inzichten verbreden en verrijken. Als je allemaal gelijkgestemden en -denkenden om je heen hebt, dan lukt het je nooit om je blik te verruimen. Met een divers personeelsbestand wordt je organisatie veel meer een afspiegeling van de maatschappij. Kinderen krijgen dan ongedwongen het goede voorbeeld van hoe je omgaat met elkaar, ook al verschil je van elkaar, in welk opzicht dan ook.’

VEELZIJDIG BEELD

Voor Ileen geldt dat diversiteit begint met jezelf niet als norm te zien. En je écht te verplaatsen in en te luisteren naar een ander. Open staan voor verschillen. Daadwerkelijke interesse tonen en nieuwsgierig zijn. Ze benadrukt: ‘Diversiteit is >

tige manier. Ook kun je ouders erbij betrekken. Hoe geweldig is het als moeders, vaders, opa’s of oma’s vertellen over hun cultuur, rituelen en gebruiken. Van feesten en gerechten tot haar- en klederdracht.’

ETEN MET JE HANDEN

Het betekent ook dat je je organisatie eens kritisch onder de loep neemt, geeft Maryse aan. Je zult versteld staan hoe ‘wit en Hollands’ het er eigenlijk aan toe gaat op je groep. ‘Zo vieren we verjaardagen op z’n Nederlands: met slingers, Hollandse verjaardagsliedjes en een traktatie. Hoe leuk is het voor een kind met Irakese, Antilliaanse of Turkse *roots* dat het zijn of haar verjaardag mag vieren zoals het thuis gaat? En hoe leerzaam is dat voor de andere kinderen? Kijk ook eens naar andere gebruiken, zoals de lunch. Eet een keer met z’n allen op de grond of met je handen. Of laat een kind een lunchgerecht

DOEN!

- > Verdiep je actief in diversiteit en verbreed je kennis, bijvoorbeeld via het Pedagogisch kader *Samen Verschillend* en withuiswerk.nl. Verdiep je in historische feiten, maar leer ook over de pijn van andere culturen én over hun kracht en successen.
- > Let op je taal, woordkeuze en houding. Lichaamstaal pikken kinderen ook op.
- > Maak het onderwerp voor kinderen niet te beladen, doe er luchtig en normaal over. Gebruik het vooral niet als thema, bijvoorbeeld Afrika.
- > Maak diversiteit tot wekelijks agendapunt bij (team)overleggen.

LATEN!

- > Zing geen kinderliedjes meer met een racistische inslag, zoals *Hanky Panky Shanghai*.
- > Maak geen grappen over verschillen en praat niet met gekke stemmetjes of een accent. Kies je woorden zorgvuldig. Onbedoeld kun je een kind of ouder kwetsen.
- > Praat niet over verschillen tussen kinderen waar kinderen bij zijn.

niet alleen een Marokkaans kleedje op de vloer. Het gaat niet alleen om dat soort uiterlijke dingen; het is veel meer dan dat. Bij Hestia zit diversiteit in ons DNA. Ouders vinden het fantastisch om dingen uit hun cultuur met ons en de kinderen te delen. Daardoor verrijk je ook je pedagogiek. Ouders komen regelmatig op de groep vertellen, bijvoorbeeld over een feestdag, welke rituelen en maaltijden daarbij horen. En dat vieren we dan ook met de kinderen. Van het Hollandse Sinterklaas, het Hindoestaanse Divali tot het Joodse Soekot. Door kinderen op allerlei gebieden een veelzijdig beeld - zonder waardeoordeel - te geven, verklein je de kans op vooroordelen en onbegrip. Daar ben ik van overtuigd.'

GENERATIE ZONDER DISCRIMINATIE

Organisatieadviseur Eugenie Suer pleit voor het creëren van een generatie die discriminatie niet accepteert. Ze is auteur

'Diversiteit begint met jezelf niet als norm te zien'

van het boek *ZO-Opvoeden*, dat in november verschijnt. Ze legt uit dat acceptatie van diversiteit zorgt voor herkenning van individuele kenmerken, talenten en verschillen, zonder dat er een waardeoordeel aan wordt gekoppeld. Eugenie: 'Als we vanaf de geboorte kinderen zo divers mogelijk opvoeden, komt het niet eens in hun hoofd op anderen te beoordelen op basis van afkomst, ras, uiterlijk of geloof. Leer kinderen dat ze elkaar erop aanspreken als ze discrimineren en dit nooit tolereren. Dat lukt alleen als wij er als opvoeders heel bewust van zijn dat we invloed hebben op hoe een kind naar 'de ander' kijkt. Wat vind je? Wat zeg je? Hoe reageer je? Hoe ga je om met verschillen tussen

kinderen? En dan gaat het niet alleen om verschil van huidskleur, maar ook van geslacht, persoonlijkheid, talenten, lengte of gewicht.'

ZONDER WAARDEOORDEEL

Het is belangrijk dat je in alles het goede voorbeeld geeft, benadrukt Eugenie. 'Laat kinderen zien dat je geen enkel onderscheid maakt in je benadering. Noem dus ook niet het ene kind altijd 'schatje' en een ander niet. Blijf dingen uitleggen. Laat pedagogisch medewerkers, ouders en kinderen zelf vertellen waarom ze wel of niet bijvoorbeeld een hoofddoek dragen. Geef mensen de ruimte om hun eigen verhaal te vertellen. Benoem samen met de kinderen verschillen tussen mensen, op een positieve manier, en leer ze deze te accepteren en respecteren. Praat en kijk altijd uit verwondering met kinderen naar elkaar en laat je waardeoordeel achterwege. Dat is wat een kind van nature ook doet.' <

PUNTJE VAN PONT

Ons discriminerende brein

Ontwikkelingspsycholoog Steven Pont geeft elk nummer zijn visie bij een van de pedagogische artikelen in *Kinderopvang*.

Iedereen ziet het verschil tussen een blauwe bank en een gele bank. Maar zodra je dat onderscheid maakt, discrimineer je al. Volgens het woordenboek komt het woord discriminatie namelijk van het Franse *discrimination* en dat betekende oorspronkelijk 'vaststelling van een verschil'. Het woord dateert uit 1866. Het vaststellen van verschillen op zich is geen probleem. Het hoort zelfs bij ons. Onze hersens doen de hele dag niets anders dan onderscheid maken en daar zijn ze zelfs voor een groot deel voor bedoeld. In de oertijd was het al belangrijk

om onderscheid te kunnen maken: 'Dat is een bedreigend dier en dat niet'. Het maken van onderscheid hoort dus bij onze 'fabrieksinstellingen': we doen het automatisch. En het is heel moeilijk om het níet te doen. Dat is op zich helemaal niet erg, het wordt pas een probleem wanneer we aan de verschillen andere waarden toe gaan kennen. Dat we zeggen dat blauwe banken altijd beter zijn dan gele bijvoorbeeld. Of dat we vinden dat alle banken dan maar snel grijs moeten worden, om het probleem op die manier op te lossen. Kunnen we doen natuurlijk, maar

dan wordt het wel een beetje saai allemaal.

We moeten de verschillen dus vieren, bezingen, er poëzie van maken en desnoods zelfs uitvergroten. Maar niet wegen. Niet zeggen dat de ene God beter is dan de andere. Dat bruin haar beter is dan blond. Of dat blauwe banken beter zijn dan gele banken. Want dan gaat het fout. De vraag is namelijk niet of een bank blauw of geel is, maar of hij lekker zit. En hetzelfde geldt voor mensen; het gaat niet om de uiterlijke verschillen, maar of iemand een aangename mens is of niet. *That's all*.